

9. Набоков В. Машенька : роман / В. Набоков. – СПб : Издательский Дом «Азбука-классика», 2009. – 192 с.

10. Храпченко М. Б. Горизонты художественного образа / М. Б. Храпченко. – 2-е изд., доп. – М. : Худож. лит., 1986. – 439 с.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2011

В. ИВАНОВ, Е.ДУДКО

ПЕРЕНОС ИМИДЖА СТРАНЫ НА ИМИДЖ ЧЕЛОВЕКА В РОМАНЕ «МАШЕНЬКА» РОССИЙСКОГО ПИСАТЕЛЯ В. НАБОВОКА

В статье рассматриваются феномен переноса имиджа одного объекта на другой на примере соотнесения имиджа страны России и человека Машеньки в романе Владимира Набокова «Машенька». Предоставляются рекомендации пиарщикам по осуществлению нейтрализации перенесенного имиджа в сознании целевой аудитории.

Ключевые слова: Ганин, Россия, Машенька, Владимир Набоков, картины, эмоции, перенос имиджа.

V. IVANOV, O.DUDKO

CONNECTING IMAGE OF COUNTRY WITH THE IMAGE OF MAN IN THE NOVEL «MASHENKA» RUSSIAN WRITER VLADIMIR NABOKOV

The article deals with the phenomenon of transferring the image of one object to another on example of the connecting image of Russia and Mashenka in the novel by Vladimir Nabokov "Mashenka". Recommendations are given for the implementation the transferred image in the mind of target audience.

Keywords: Ganin, Russia, Mashenka, Vladimir Nabokov, pictures, emotions, moving image.

УДК 82-312.6Костомаров(045)

Ярослав КОЗАЧОК

«АВТОБІОГРАФІЯ» МИКОЛИ КОСТОМАРОВА ЯК ЗРАЗОК ПУБЛІЦИСТИКИ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті актуалізуються жанрово-стильові та художньо-поетичні проблеми визначення «Автобіографії» М.І. Костомарова як публіцистичного твору.

Ключові слова: публіцистика, мемуари, белетристика.

Звільнення мемуаристики й епістолографії від жорсткої цензури й багатоаспектного табування спричинило появу в останні десятиріччя мемуарів, біографічних досліджень, епістолярію, частково, й значно менше – автобіографічних творів.

Це інспірувало наукові дослідження, поглибило їх ґрунтовність, сприяло фактографічній достовірності змалювання того чи іншого періоду. Це розвиває й поглиблює теоретико-естетичний простір. Разом із тим невидимими шляхами суспільних і особистих рецесій зв'язує перервані нитки культурних, духовних, морально-етичних традицій, збагачує, за висловом Ліни Костенко «гуманітарну ауру нації».

Уже з середини 60-х років ХХ ст., коли за умов тимчасової часткової відлиги одна за одною стали з'являтися біографічні, документально-художні повісті й романи, відчутним було поживлення інтересу до української белетристики в широких колах читачів. Однак започатковану серію «Життя славетних» спіткала доля багатьох згодом табуйованих проєктів. Та й ті незначні результати політичних полегшень позначилися позитивно навіть на якості шкільної герменевтики, дало серед іншого відчутний поштовх збагаченню методичної думки, тої її основи, котра нині, хоч і частково, забезпечує конкуренцію із засиллям поп-культури. З біографій, хай і дещо збіднених та цензурованих, поставали живі постаті непересічних людей, а за ними наближалася їх епоха, події, вистраждані й пережиті, в живих реальних фактах.

В останні десятиліття оприлюднені багаті на цікавий матеріал спогади про Лесю Українку Л.Старицької-Черняхівської, свідчення О.Лотоцького, щоденники та «Спогади» Є.Чикаленка, В.Барвінського й багатьох інших. Згадки свідків подій історії, життєписи багатьох видатних діячів українського руху дозволяють не тільки «сповна осягнути масштаб, характер та історичне значення українського руху ХІХ століття» [2, с. 539], але й оживляють суспільну ауру часу, проводять живу сполучну ланку між минулим і сучасним. Надто коли взяти до уваги, що, на думку І. Лисяка-Рудницького, документи, які засвідчують масштаби і характер національно-визвольного руху ХІХ століття, були найбільше табуйовані, і ще на сьогодні нема повної уяви про справжню їх кількість і зміст [7, с. 14].

Літературознавство сьогодні широко залучає до наукового контексту цей багатий кололітературний матеріал. З'являються непоодинокі спроби жанрової класифікації й аналізу з позиції генології. Активно працюють у цьому напрямку історики.

Публіцистика ж з її занадто традиційним підходом до жанрів менше залучає мемуаристику, епістолографію, автобіографічні матеріали, цей іманентно питомий для неї матеріал до науково-теоретичних студій та суспільної рецепції. Увага у випадках інтересу та оприлюднення головним чином зосереджується на конкретних подіях чи артефактах. Між тим біографії, надто автобіографії, мемуаристика творять «головне в будь-якій культурній добі – запліднюючий ціннісний контекст, духовно-комунікативне поле, без якого нічого й ніколи не були б ні написано, ні створено» [3, с. 540].

«Автобіографія» Миколи Івановича Костомарова постає в цьому аспекті серед найвидатніших зразків публіцистики XIX ст., складає цінність і для сучасників. У ній постає видатного творця і учасника української історико-суспільної та естетичної мислі, прогресивного діяча українського політикуму, практикуючого християнина, глибоко порядної, мудрої, моральної високої людини розкрита з середини душі в широкому засягові інтересів, уподобань, оцінок, у побуті й стосунках з друзями й ідейними опонентами, на тлі складних політичних та міжетнічних умов і в самій гущі протистоянь, де виважена позиція учасника, його висновки й оцінки явищ і фактів не тільки безсторонньо розкривають епоху, але й творять той вектор перспективи, який ставить безпомилвні віхи в головних напрямках розвитку національної думки, дає орієнтири її творцям і adeptам в сучасних суспільних реаліях, дає поради тактичної поведінки з опонентами і особистий зразок порядності, непохитності у відстоюванні позиції, вселяє віру в обов'язкове досягнення успіху за умов відданості справі й важкого труду для її перемоги.

«Автобіографія» не тільки закумулювала досягнення історико-філософської та суспільно-політичної думки. В ній кращі традиції полемічної публіцистики, літописів та діаріюшів XVI–XVII ст. Цей естетичний пласт барокової літератури Костомаров знав досконало, як і блискуче володів старослов'янською мовою. За згадкою видатного юриста того часу Ф. Коні, любив послуговуватися нею з різних приводів, особливо в стосунках з друзями й однодумцями, студентами.

Згадує Ф. Коні, який був близьким до кола редакції часопису «Вестник Европы», в якому публікував свої статті Костомаров, що

письменник серед його членів мав славу неперевершеного знавця старослов'янської мови і часто послуговувався нею в численних записках до знайомих і друзів з тонким почуттям гумору. «...тут [у редакції. – Я. К.] бував Костомаров, який умів суміщати глибоке знання минулого зі своєрідним гумором стосовно сучасного» [4, с.524–525]. Наведено в спогадах Ф. Коні навіть зразок записки Костомарова до М. П. Барсукова від 24 листопада 1862 року, яку, очевидно, хтось зберіг: «От недостойного и паче всех человек грешнейшего Николая еже на реце Неве суща» [4, с. 524–525]. Ф. Коні, передаючи думку сучасників, зазначав, що «за бездоганною точністю його [Костомарова] мови завжди була відчутна й тогочасна людина в тому вигляді, в якому вона представлена в історико-побутових дослідженнях ученого [...] Тому, коли він малює яскравими фарбами читачеві давно минулий час, тодішню дійсність, перед нами постають як живі: воєвода на далекому кордоні російського царства, посланий на західний рубіж боярин, «подьячие, приказные, подслудные», московський «запойный и заблудный» люд» [4, с. 324–325].

Така увага до деталей, обширне їх змалювання в подиву гідному розмаїтті постатей, прізвищ, імен, обставин, особливостей рельєфу відвіданих місць, точності й лаконізмі характеристик випадково зустріннутих людей чи тих, із ким тривалий час спілкувався автор, характерна й для «Автобіографії». «Скласти невеликий за об'ємом твір з історії краю, – вважав учений, – буває іноді важче, ніж написати багатотомний твір про той же предмет; окреслити в не багатьох словах, представити в стислому виді історичні явища можливо тільки тоді, коли ми вивчили їх подробиці, коли ми володіємо великим запасом фактів (при цьому перевірених критикою і осмислених), з якого можемо брати небагато того, що визнаємо особливо важливим» [5, с. 211].

Зацікавившись історією Хмельниччини, він спеціально попросився на роботу в Рівне, в околицях якого відбувалися вирішальні події трагічної битви під Берестечком. З «Автобіографії» дізнаємося, як багато, досліджуючи той чи інший період, Костомаров відвідував місця подій, намагався знайти їх сліди, як матеріальні, так і в окремих спогадах і оцінках. Вивчав насамперед пам'ятки архітектури, особливо багато відвідував монастирів, шукав документів і записів. Пам'ять Костомарова

зберегла не тільки назви, але й враження від побаченого, вигляд найменших сіл, хуторів, урочищ та ін. Це уяскравлювало його наукові дослідження про той чи інший період, допомагало утвердитися у висновках і оцінках, давало неспростовну доказовість у полеміці з опонентами.

Так, досліджуючи часи Великої «смути», Костомаров вивчав Псков і його околиці. З далечини літ він точно називає і характеризує в деталях численні відвідані монастирі, церкви, пам'ятки архітектури, міста і дрібні села, точно говорить про зміст віднайдених там старовинних документів, предметів, згадує навіть назви курганів і результати «польових» спостережень. Учений пам'ятає імена людей, яких зустрічав і які посилено йому допомагали, тепло малює особливості їх характерів та розповідає про подальшу долю. Одночасно він згадує про щоденну працю в Публічній бібліотеці, багатством якої захоплювався. Тому опонентам було важко спростовувати його твердження. Від безсилля й партикулярного бажання лакейського вірнопідданства вони одразу ж переводили дискусію з того чи іншого приводу в політичну площину інсинуацій і звинувачень. З такого наукового й полемічного безсилля публіцист гостро іронізував у кращих традиціях барокової полеміки, не втомлюючись знову й знов підкреслювати партикулярний характер, антинауковість таких підходів у полеміці. Одночасно виразний текст і підтекст наукових статей яскраво ілюстрував його позицію, безсилля ж противників Костомарова і нерівні умови полеміки особливо їх дратувало, викликало нові й нові атаки.

Пристрасті опонентів підігрівалися тим, що найбільш плідний період Костомарова-публіциста проходив на тлі 60-х років ХХ ст. з посиленням «бурі проти українського літературного руху» [5, с. 595]. Письменник саме збирав матеріали для лекцій з історії Новгороду, досліджував причини знищення його демократичного самоуправління; також готував до друку в опублікованій в «Отечественных записках» статтю «Сусанін». У ній він спростував деталі офіційної, в шкільних підручниках закріпленої і розцвіченої легенди про Івана Сусаніна. У статті «Великорусские вольнодумцы XVI века», там же тоді опублікованій, говорить про знищення Іваном Грозним Новгороду саме за те, що в його

правлінні збереглися традиції демократичного устрою княжих часів Київської Русі.

Це викликало шквал обурення в колах офіційних істориків і квасних патріотів. В «Автобіографії» згадано, як, відвідавши місця новгородської трагедії, побачив Костомаров, що кістки оборонців Новгорода лежать у кургані заледве прикриті землею і подекуди на поверхні. На останках руйнівників міста збудовано церкву, де щороку відбувається відправа. Ось як про важкі обставини згадує Костомаров, із властивою йому іронією й затаєною гіркотою. «Почав складатися про мене поговор, ніби я ставлю собі завдання принижувати мужніх російських особистостей і, як казали, знімати з п'єдесталу та розвінчувати російських героїв. [...] Тлумачили про те, що я людина злонамірена, ... як українець бажаю будь-що принизити величних осіб російської історії і виставити як протилежних українських героїв... Поповзли слухи про мою пропаганду сепаратизму» [5, с. 591]. Згадує з іронією Костомаров, що серед хулителів був якийсь князь, що ледве володів російською мовою, але займав посаду, якої був саме через це не гідний.

До звинувачень московських офіційних істориків на чолі з Катковим, якого не поважала навіть більшість його однодумців, додаються в цей період інсинуації окремої частини польської інтелігенції, зокрема сина Адама Міцкевича Владислава. Нападки були викликані діяльністю Костомарова з організації підручників для початкових шкіл, писаних українською мовою для поширення освіти серед простолюду. Це дратувало польських шовіністів, яких багато закріпилося на Правобережжі з часів, коли воно належало Польщі. Вони боялися росту національної свідомості українців, добачали в цьому загрозу для зміцнення передреволюційних (1863 р.) настроїв польських кіл. Дивно, але звинувачення в сепаратизмі були однаковими як від польських, так і від російських шовіністів. У відповідь на ці звинувачення Костомаров публікує в журналі «Основа» в 1862 р. статті «Правда москвичам про Русь» та «Правда полякам про Русь». Висновок із ситуації розкриває погляди справжнього вченого: «...істинна любов історика до своєї вітчизни може виявлятися тільки в суворій повазі до правди» [5, с. 591]. Однак опонентам було занадто добре зрозуміло те, що ховав учений за об'єктивністю досліджень: вибір

об'єктів, постатей для досліджень ніколи не був випадковим, як і характер висновків.

Розкрито в «Автобіографії» також причини і обставини пов'язаного з зазначеними подіями закриття журналу «Основа», роль у цьому полеміки Костомарова з великодержавними істориками. Цінним при цьому є змаловання обставин виходу сумнозвісного Валуєвського циркуляру 1863 року. Немає, мабуть, людини, яка б про існування цього указу, його наслідки для українського письменства не знала. Однак причини його появи, обставини тривалий час залишалися невідомими, не багато знають про них і зараз, хоча близько десятиліття тому в журналі «Дніпро» В. Яременко та О. Сліпушко опублікували з коментарями «Архіви Валуєвського циркуляру» [1].

М. Костомаров зокрема вказує як на одну з причин порушення проблеми доповідню міністру Валуєву підступного В. Юзефовича, помічника київського генерал-губернатора, сумно відомого Україні з часів арешту кирило-мефодіївців. У ній висловлено тривогу уряду з приводу поширення серед української інтелігенції заклику збирати кошти на видання підручників українською мовою. В «Автобіографії» з'ясовано перипетії розмови Костомарова та тодішнього міністра освіти Росії Головіна з Валуєвим, яких останній запросив до себе на дачу, щоб підкреслити приватний характер запрошення. Висновки з їх бесіди мали далеко не приватний і не тільки офіційно-урядовий характер. Вони стали ще одною сторінкою в історії нищення української культури. Майже на півстоліття загальмовано розвиток українського письменства. Висновок про українську мову, якої нібито «не було, нет і бить не может», став крилатим виразом жорстокого безглуздя. Місце Головіна зайняв Уваров. Наміри ж Костомарова бодай у таких обставинах діяти в інтересах збереження українського письменства, засуджені вже нашими сучасниками, перекручені і спотворені. Йому почеплено налічку автора ідеї «література для домашнього вжитку», хоча саме таке означення тогочасної української літератури належить не йому, а Михайлові Драгоманову. Останній, як сам він вважав, саме під впливом діяльності Костомарова з організації випуску підручників українською мовою, змінює в позитивному напрямку погляди на

українську ідею, залишаючись європеїстом, космополітом у високому розумінні цього поняття [6, с. 185].

Імперсональна за жанровими ознаками «Автобіографія» М. Костомарова має велику цінність як документ тривалого періоду епохи зміцнення української ідеї, переведення її з романтичних рейок у поле практичної суспільної діяльності, ще далеко не відомої (Лисяк-Рудницький), не позбавленої деструкції, примітивних однобоких трактувань, кривотлумачень, глибоко вбитих у свідомість сучасників і ще далеко не подоланих. Об'ємна і наповнена багатьма конкретними деталями, «Автобіографія» заповнює лакуни, робить цілісною картину творення національного простору, дозволяє належно поцінувати зроблене для здобуття незалежності, підказує параметри і характер дій на перспективи її тривання й кінцеву мету: забезпечити незалежність можна тільки щоденною відданою працею, надиханою ідеєю та вірою.

«Автобіографія» цікава і як предмет для читання, і як зразок публіцистики в найкращих її жанрових ознаках. Сила її впливу не тільки в палкому патріотизмі автора, але й високій художній вартості, спричиненій пристрасною і красою таланту Костомарова. В ній кращі традиції української публіцистики епохи Відродження. В ній сублімовано художній та науковий досвід письменника. Можливо, «Автобіографія» тому ще не стала об'єктом спеціальних досліджень, що не видана окремо, увійшла як частина до книги «Исторические произведения» [5, с. 425–652]. Можливо, й з причин вище згаданих. На часі переклад її українською мовою, що наблизило б цей прекрасний твір до читача. Зауважимо, що історики України досліджують спадщину Костомарова в значно ширшому і глибшому закрої. Укладена Інститутом історії НАН «Енциклопедія» послужила б і літераторам добрим науковим підґрунтям. У ній вміщено в хронологічній послідовності наукові, публіцистичні, художні твори Костомарова, перелічено в такому ж порядку праці про видатного нього. Слід також зауважити, що в Росії твори Миколи Костомарова виходять друком дуже активно й послідовно.

Миколу Івановича Костомарова по праву слід назвати одним із найвидатніших публіцистів ХІХ ст., значення праць якого і як полемічно-публіцистичної школи для сучасників ще належно не

оцінене. Письменник надиктовував «Автобіографію» вже в поважному віці, на схилі років, з висоти яких оглядає пережите і здійснене в широкому контексті суспільних явищ, подій, які охоплюють майже три чверті XIX ст. У ній не тільки узагальнено його життя і творчість, величезні досяги наукової праці. Вона ніби поєднує в єдине ціле художні й публіцистичні твори Миколи Костомарова, творить новий за естетичним характером жанр, особливості якого ще чекають глибшого дослідження.

Костомаров розповідає про факти особистого життя на широкому тлі суспільних реалій 30-80-х років XIX ст., такого багатого на події, сповненого динаміки розвою національної ідеї, творцем і промотором якої був письменник, переживав її успіхи і поразки, розробляв далекі перспективи і щоденну тактику в складних умовах заборон, опресії офіційних кіл, звинувачень і провокацій, перипетії яких малює в деталях, які зберегла його дивовижна пам'ять. «Автобіографія», таким чином, є джерелом інформації для дослідників історії того періоду істориків журналістики та літератури. Цей матеріал творить потужний пласт, не введений у науковий обіг. Вражає скромність, із якою письменник і публіцист творить свою поставу. Величезна працездатність, подиву гідне працелюбство подано в творі як такі, що складають життєву норму. Костомаров насамперед передає свою епоху, її культуру в динаміці розвою, в характеристиках явищ, подій і постатей. Сам же постає як її очевидець, скромний літописець. У висновках і оцінках, попри їх мудру розважливість, виявляє пристрась небайдужого очевидця.

У ході неквапної й розлогої оповіді з «Автобіографії» виразно вимальовуються щоденна праця автора, чи не найбільш з усіх відомих затиснутого в скупі, деформовані рамки дозволеного офіціозу. Спростовано багато інсинуацій, уточнені факти, тлумачення яких відображало соціальні стереотипи на зразок «поміщик – деспот; селянин – жертва деспотизму» та інші. Драматичні моменти передано без афектацій, без гострих ескапад проти опонентів та ворогів, характери яких, стосунки та події змальовано об'єктивно, різносторонньо, психологічно тонко, зі спокійною резигнацією й повним розумінням своєї правоти,

Це зокрема стосується обставин загибелі батька Костомарова, вбитого дворовими. Звичними вже стали тлумачення про помсту

кріпаків жорстокому поміщикові-самодуру. З «Автобіографії» довідуємося про інше. Камердинер знав, що господар повезе податок у волость. Він підмовив повара напасти на батька Костомарова, відібрати гроші й звернути все на розбійний напад. Камердинер, виявляється, був прийшлим з глибшої Росії. А повар по якомусь часі не витримав мук сумління й у всьому зізнався. На той час мав бути Іван Костомаров людиною незалежною і широких поглядів, щоб визнати дружиною кріпачку, дбати про добру освіту для сина, забезпечувати його розвиток.

Довідуємося з «Автобіографії» про обставини знищення першої дисертації Костомарова через несприйняття її вищим російським духовенством. З багатьма деталями розповідає письменник про навчання в Харківському університеті, малює типи студентів і їх ставлення до навчання, мету, способи здобування дипломів у залежності від особистих планів і перспектив та суспільних обставин. Пам'ять Костомарова зберегла до дрібниць характери і поведінку тогочасних викладачів. Виважено й правдиво він дає їм характеристики з позиції обізнаності того чи іншого викладача як головного критерію педагогічної майстерності викладу.

Належне правдиве світло проливає «Автобіографія» на драматичні, важкі для Костомарова події, через які він залишив працю в Петербурзькому університеті. Те, що уряд «знайшов небажаним» дозволити йому працювати в Київському, вказує, що студентські заворушення були тільки приводом позбутися вільнолюбного вченого і його впливу на молодь. Зі спогадів колишніх учнів, зокрема Г. Вашкевича, довідуємося, що студенти обожнювали свого професора. Після першої лекції його несли на руках аж до екіпажа. Він же «плив» над натовпом не тільки не як триумфатор, але й ніби засмучений. Психологію натовпу, швидку зміну орієнтирів, непередбачуваність знав як учений – дослідник масових револтів, що вмів оцінити їх причини, характер перспективу й наслідки. Загалом події студентських заворушень і їх оцінка Костомаровим дуже показові для нашої сучасності, як і майже все, що складає текст «Автобіографії».

Як згадувалося вище, естетична єдність наукових, публіцистичних та художніх текстів Костомарова визнана дослідниками як індивідуальна ознака його неповторної та багатой

спадщини. Це відзначали його прихильники й неприятели. Зокрема М. Пипін, видатний історик фольклору, глибоку порядність якого визнавали сучасники, вважав, що в наукових та полемічних працях Костомарова знайшли гармонійне поєднання талант белетриста і публіциста, він «...єдиний із новітніх письменників, яких можна назвати істориком-художником» [8, с. 161]. Такі якості відзначав і Михайло Грушевський. У передмові до збірника публіцистичних праць Костомарова 1928 року він підкреслював, що «в полемічних статтях Костомаров часто повніше розкривався у власних поглядах, аніж у наукових працях, де мусив у всьому, що стосувалося національної ідеї, вдаватися до особливо обережного вислову думок» [2, с. 5]. З ближчих нам сучасників цю ознаку публіцистики Костомарова підкреслює В.Шевчук, «...історичні монографії його [Костомарова] читаються з величезним інтересом, бо написані не тільки вченим, а й письменником. Які далекі вони від сухого, нецікавого академічного викладу, скільки в них закладено щирого почуття і яким граційним стилем вони написані!» [9, с. 268].

Майстерна мовно-естетична побудова в поєднанні з моральним та естетичним імперативом, домінантою модусу національного робить «Автобіографію» Миколи Костомарова вартісною не тільки для наших сучасників. Вона забезпечує йому тривкість до того часу, надопоки Україні будуть потрібні приклади безкомпромісного патріотизму, наполегливої праці, наукової сумлінності, зразків високої моральності.

Правдивість сповіді в «Автобіографії» Миколи Костомарова перед нащадками – чи не головна ознака, яка так потрібна сучасній публіцистиці. Про те, що абсолютне і правдиве минуле «диктує світоглядні вартості» (Ф. Шіллер) майбутнім поколінням, відомо не від сьогодні. Якщо ж воно містить вдумливі і глибокі сентенції, що вказують на правду, це допомагає краще формувати такі звичаї, які сприяють достойному введенню постіпльства в світовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архівні документи Валуєвського циркуляра 1863 року та їх прийняття / [укл. В. Яременко та О. Сліпущко] ; [передне слово В.Яременка] // Дніпро. – 2001. – № 5. – С. 55–75.

2. Грушевський М. З публіцистичних писань М. Костомарова / Михайло Грушевський // Науково-полемічні та публіцистичні писання Костомарова [Зібрані заходом академічної комісії української історіографії] / [за ред. М. Грушевського].– К. : ДВУ, 1928. – С. 3–45.

3. Забужко О. NOTR DAM D'UKRAINE: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2007. – 638 с.

4. Кони А. Ф. Иван Федорович Горбунов // А. Ф. Кони. Воспоминания о писателях. – М. : Правда, 1989. – С. 520–521.

5. Костомаров Н. И. Автобиография // Н. И. Костомаров. Исторические произведения. Автобиография – К. : Изд-во при Киевском государственном ун-те, 1989. – С. 425–652.

6. Куца О. Михайло Драгоманов і розвиток української літератури у другій половині XIX століття. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1995. – 244 с.

7. Лисяк-Рудницький І. Формування українського народу і нації / Іван Лисяк-Рудницький // І. Лисяк-Рудницький. Історичні есе : [у 2 т.]. – Т.1. – К. : Основи, 1994. – С. 11–40.

8. Пыпин М. История русской этнографии. – СПб.: тип. М.М. Стасюлевича, 1891. – Т.3. – Этнография малорусская. – VIII, 425 с.

9. Шевчук В. О . Муза Костомарова // Дорога в тисячу років: Роздуми, статті, есе. – К.: Рад. письменник,1990. – С. 262-269.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2011

Я. КОЗАЧОК

«АВТОБИОГРАФИЯ» НИКОЛАЯ КОСТОМАРОВА КАК ОБРАЗЕЦЬ ПУБЛИЦИСТИКИ XIX ВЕКА

В статье актуализируются жанрово-стилистические и художественно-поэтические определения «Автобиографии» М. И. Костомарова как публицистического произведения.

Ключевые слова: публицистика, мемуары, беллетристика.

YA. KOZACHOK

MYKOLA KOSTOMAROV'S «AUTOBIOGRAPHY» AS A JOURNALISTIC WORK OF THE 19TH CENTURY

The article features genre-stylistic and poetic issues defining M.Kostomarov's «Autobiography» as a journalistic work.

Key words: journalism, memoirs, belles-lettres